

2013-02-05
Dnr 400-2011:3033

Rapport

efter kvalitetsgranskning
av studie- och yrkesvägledning i grundskolan
vid Bergshamraskolan i Solna kommun

2013-02-05

1 (13)

Dnr 400-2011:3033

Innehåll

Inledning

Bakgrundsuppgifter om Bergshamraskolan

Resultat

Syfte och frågeställningar

Metod och material

Inledning

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av studie- och yrkesvägledningen i grundskolan under hösten 2012 och våren 2013. Syftet med granskningen är att undersöka om eleverna på de granskade skolorna får den studie- och yrkesvägledning som de har rätt till enligt skollag och läroplan och att verksamheten är av kvalitet enligt på förhand definierade kriterier. Granskningen vid Bergshamraskolan i Solna kommun ingår i denna kvalitetsgranskning.

Bergshamraskolan i Solna besöktes den 10 och 11 december 2012. Ansvariga inspektörer är Bellita Torén och Susanne Smith. I denna rapport redovisar Skolinspektionen sina iakttagelser, analyser och bedömningar. Förutom en redogörelse av kvalitetsgranskningens resultat ges även en kort beskrivning av granskningens syfte, frågeställningar och genomförande.

Kvalitetsgranskningen av studie- och yrkesvägledningen i grundskolan genomförs i totalt 26 kommunala och åtta fristående slumpvis utvalda skolor. I Solna kommun granskas även Bagartorpskolan. När kvalitetsgranskningen är avslutad i sin helhet redovisas de samlade resultaten i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. För de skolor som ingått i granskningen ger den övergripande rapporten en möjlighet till jämförelse med förhållanden på andra granskade skolor. Det enskilda beslutet placeras därmed i ett större sammanhang.

2013-02-05

2 (13)

Dnr 400-2011:3033

Bakgrundsuppgifter om Bergshamraskolan

Bergshamraskolan ligger i Solna kommun. I kommunen finns drygt 71 000 invånare. På Bergshamraskolan finns cirka 440 elever i årskurserna 1-9 samt förskoleklass.

Vid tidpunkten för kvalitetsgranskningen leds Bergshamraskolan av en tillförordnad rektor. Rektorn tillträdde tjänsten i oktober 2012 och kommer att vara rektor för skolan till den 1 februari 2013. I skolan finns också en biträdande rektor som tillsammans med rektorn deltar i Skolinspektionens intervjuer.

Skolan har en utbildad studie- och yrkesvägledare. Av hennes heltidstjänst är 25 procent förlagd till Bergshamraskolan och 25 procent till Bagartorpsskolan. Övriga 50 procent arbetar studie- och yrkesvägledaren med kommunövergripande arbete i kommunens skolor med elever i årskurs 1-5.

Av nationell statistik framgår att av 43 elever i årskurs 9 läsåret 2011/2012 är 86 procent behöriga till yrkesprogram. Lika många är behöriga till högskoleförberedande program. Efter årskurs 9 söker sig skolans elever till olika gymnasieskolor, varav flertalet är belägna i Stockholms kommun.

Resultat

1. Eleverna får kontinuerlig vägledning av sådan kvalitet att de kan göra väl underbyggda val av fortsatt utbildning och yrkesinriktning

1.1 Eleverna har tillgång till en kontinuerlig vägledning och en vägledning inför val av fortsatt utbildning och yrkesinriktning.

Här undersöks om eleverna har tillgång till studie- och yrkesvägledare eller annan personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning tillgodoses. Vidare granskas om studie- och yrkesvägledningen ges kontinuerligt i utbildningen. Slutligen undersöks om vägledning och information inför gymnasievalet organiseras på ett sätt som ger eleverna underlag och förutsättningar att kunna göra väl underbyggda val av gymnasieutbildning.¹

¹ 2 kap. 29 § skollagen Lgr 11 avsnitt 2.6

2013-02-05

3 (13)

Dnr 400-2011:3033

I Bergshamraskolan finns en utbildad studie- och yrkesvägledare som arbetar 25 procent med vägledning för elever huvudsakligen i årskurserna 8 och 9.

Studie- och yrkesvägledaren har även ett kommunövergripande uppdrag på 50 procent i kommunens åtta grundskolor. I det uppdraget ingår att handleda lärarlag som undervisar i årskurserna 1-5.

Skolinspektionen har inför granskningen tagit del av en uppdragsbeskrivning för studie- och yrkesvägledare vid Bergshamraskolan och Bagartorpsskolan för 2012. I uppdragsbeskrivningen anges bland annat att det i arbetsuppgifterna för studie- och yrkesvägledaren ingår att genomföra olika informationsinsatser för elever i årskurserna 8 och 9, ha enskild vägledning och vägledning i grupp, att ingå i skolans elevhälsoteam och handleda lärare i studie- och yrkesvägledningsfrågor samt ansvara för praon (praktisk arbetslivsorientering) tillsammans med elevernas mentor. Skolinspektionen har också tagit del av studie- och yrkesvägledarens planering för Bagartorpsskolan och Bergshamraskolan läsåret 2012/13. I planeringen framgår vilka insatser studie- och yrkesvägledaren kommer att genomföra under året. Enligt studie- och yrkesvägledaren följs insatserna dock inte upp.

Rektorn känner inte till om det finns något tydligt formulerat mål för studie- och yrkesvägledningen men uppger att hon gjort en avstämning med studie- och yrkesvägledaren utifrån hennes planering. De lärare Skolinspektionen intervjuar känner inte heller till om skolan har något mål för studie- och yrkesvägledningen.

Enligt rektorn har studie- och yrkesvägledaren i uppdrag att ge eleverna så mycket information om gymnasievalet som möjligt samt vägleda eleverna utifrån deras förutsättningar. Rektorn känner inte till vilka dagar studie- och yrkesvägledaren är på skolan men uppfattar att studie- och yrkesvägledaren har bra kontakt med eleverna. De elever Skolinspektionen har intervjuat är över lag nöjda med den information de får av studie- och yrkesvägledaren.

Studie- och yrkesvägledaren ingår inte i något av lärarnas arbetslag men deltar i arbetslagsmöten på eget initiativ. Elevhälsoteamets möten ligger på en dag då studie- och yrkesvägledaren inte är på skolan, men hon samverkar med skolans speciallärare och får därigenom information om elevernas olika behov. De lärare studie- och yrkesvägledaren i huvudsak har kontakt med är mentorer för elever i årskurs 9. Enligt studie- och yrkesvägledaren, och de lärare Skolinspektionen intervjuar, finns det inte några rutiner för samverkan mellan lärare och studie- och yrkesvägledare i arbetet med vägledningsfrågor.

2013-02-05

4 (13)

Dnr 400-2011:3033

Studie- och yrkesvägledaren ska, enligt läroplanen, förutom att vägleda och informera eleverna inför fortsatt utbildning och yrkesinriktning, också vara ett stöd för den övriga personalens studie- och yrkesorienterande insatser. Som ett led i det kommunövergripande uppdraget med vägledningsinsatser i årskurserna 1-5, har studie- och yrkesvägledaren påbörjat en kartläggning av vilka olika vägledningsinsatser lärarna på skolan vidtar för eleverna i alla årskurser. Vid Skolinspektionens besök hade dock enbart ett fåtal lärare från Bergshamra-skolan besvarat enkäten som ligger till grund för kartläggningen.

Vid Skolinspektionens intervju med lärarna framgår att lärarna arbetar med vägledning i viss utsträckning i sin undervisning från årskurs 4. Dock varierar det i vilken grad lärarna uppfattar sitt arbete som vägledningsinsatser. Enligt lärarna har de inte fått kompetensutveckling inom området studie- och yrkesvägledning vad gäller de nya kraven som ställs i författningarna.

Skolinspektionen har inför granskningen låtit samtliga elever i årskurs 9 svara på en enkät om gymnasievalet och skolans insatser i samband med detta. I enkäterna har en majoritet av eleverna svarat "nej" på frågan om lärarna pratar om frågor som har att göra med arbetslivet i undervisningen.

Arbetet med att förbereda eleverna inför gymnasievalet inleds i årskurs 8. Eleverna får då en första information om vad som krävs för att vara behörig till de olika gymnasieprogrammen. Studie- och yrkesvägledaren menar att vägledningsinsatser i årskurs 8 är viktiga eftersom hon upplever att eleverna då kan behöva lite extra motivation och att gymnasievalet känns avlägset.

Studie- och yrkesvägledaren uppger att hon även informerar elevernas vårdnadshavare. För studie- och yrkesvägledaren är det viktigt att den information hon ger eleverna inför gymnasievalet även når vårdnadshavarna. Samverkan med elevernas vårdnadshavare är viktig eftersom de påverkar elevernas val menar studie- och yrkesvägledaren.

På höstterminen i årskurs 9 har skolan ett allmänt informationsmöte med vårdnadshavarna där studie- och yrkesvägledaren deltar. Individuella vägledningssamtal med eleverna har studie- och yrkesvägledaren i huvudsak i årskurs 9. För elever i behov av extra vägledningsinsatser påbörjar hon samtalen i årskurs 8 eller tidigare. Samtalen handlar då i första hand om att motivera eleverna.

Studie- och yrkesvägledaren vill att alla elever har vägledningssamtal, även de elever som vet vad de kommer att välja. Eleverna bokar själv in sig på vägledningssamtal och studie- och yrkesvägledaren följer upp bokningarna så att alla

2013-02-05

5 (13)

Dnr 400-2011:3033

elever får ett samtal. Vid tiden för Skolinspektionens besök har samtliga intervjuade elever haft ett eller ett par vägledningssamtal.

Det första vägledningssamtalet hålls innan eleverna besöker gymnasiemässan och syftar till att förbereda eleverna inför mässan. Förutom vägledningssamtal har studie- och yrkesvägledaren även sammanställt en checklista med olika frågeställningar som eleverna kan använda när de möter representanter för de olika gymnasieskolorna.

Elevernas lärare följer med till gymnasiemässan. De frågeställningar eleverna får med sig till mässan rör bland annat sådant som gymnasieskolans pedagogik och profil, utbyte med andra länder, hur många elever det är i en klass samt lärarnas kunskaper och erfarenheter av elever i behov av stöd. Vidare finns frågor om tillgången till elevhälsa och studie- och yrkesvägledare, bibliotek, skolmatsal och idrottshall. Eleverna berättar att de använder sig av frågorna när de besöker gymnasiemässan och "öppet hus" och hänvisar bland annat till frågeställningarna som en hjälp att kritiskt granska skolornas information.

Av de enkäter eleverna fyllt i framgår att en majoritet av eleverna upplever att den information de fått inför gymnasievalet har gett en klar bild av vad olika utbildningar innebär.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att eleverna vid Bergshamraskolan har tillgång till studie- och yrkesvägledare och att de får information och vägledning inför val av fortsatt utbildning och yrkesinriktning. Vidare bedömer Skolinspektionen att vägledning och information inför gymnasievalet organiseras på ett sätt som ger eleverna underlag och förutsättningar att kunna göra väl underbyggda val av gymnasieutbildningen. Dock är studie- och yrkesvägledningen i huvudsak koncentrerad till årskurserna 8 och 9.

Studie- och yrkesvägledningen vid Bergshamraskolan är inte integrerad i den övriga skolverksamheten och det finns inga rutiner för samarbete mellan lärarlagan och studie- och yrkesvägledaren. Studie- och yrkesvägledningen utgör således inte ett stöd för den övriga personalens studie- och yrkesorienterande insatser.

Mot denna bakgrund och för att säkerställa att elever under hela sin utbildning i grundskolan ges vägledning behöver studie- och yrkesvägledningsfrågorna organiseras så att vägledningsfrågor uppfattas som ett uppdrag för hela skolan.

2013-02-05

6 (13)

Dnr 400-2011:3033

1.2 Skolan bidrar till att vidga elevernas perspektiv vad gäller utbildningar, branscher och yrken

Här undersöks om studie och yrkesvägledningen utgår från, och anpassas efter varje elevs behov så att eleverna får det stöd de behöver för att kunna fatta individuella och välgrundade val till gymnasieskolan. Vidare granskas om skolan medvetet arbetar för att eleverna ska utveckla förmågor som behövs för att kunna göra väl underbyggda studie- och yrkesval, kritiskt granska olika valmöjligheter och ta ställning till frågor som rör den egna framtiden. En övergripande frågeställning är om skolan bidrar till att vidga elevernas perspektiv vad gäller utbildningar, branscher och yrken. I detta ingår även att eleverna får inblick i närsamhället och dess arbetsliv och kännedom om möjligheter till fortsatt utbildning i Sverige och i andra länder. Slutligen granskas skolans arbete med att motverka att elevernas studie- och yrkesval begränsas av kön, social och kulturell bakgrund eller av eventuella funktionsnedsättningar.²

Av både elevintervjuer och enkäter framgår att en majoritet av eleverna vid Bergshamraskolan vid tiden för granskningen vet vilket gymnasieprogram de ska söka till, men valet av skola är osäkert. Eleverna uppger vid intervjuer att det är "eget intresse" som styr deras val av gymnasieprogram. Vid intervjuerna, såväl som i enkäter, framkommer också att valet påverkas av föräldrar och av skolans information. Enligt studie- och yrkesvägledaren framgår det av den statistik hon för över elevernas val till gymnasiet att eleverna på Bergshamraskolan väljer studieförberedande program i högre utsträckning än yrkesprogram. Detta bekräftas i både elevintervjuer och enkäter. Vid intervju med rektorn framgår att skolan inte gör någon systematisk uppföljning av hur det går för eleverna på gymnasiet. Både rektorn och den biträdande rektorn uppger dock att de har intrycket av att eleverna klarar sig bra. De uppger också att skolans elever i stor utsträckning söker sig till gymnasieskolor i Stockholms kommun.

Inför gymnasievalet får alla elever, enligt studie- och yrkesvägledaren, samma grundinformation. Utöver den generella informationen anpassar hon vägledningen utifrån elevernas behov. Studie- och yrkesvägledaren får även, som tidigare nämnts, genom sin samverkan med skolans speciallärare information om elevers olika behov. Studie- och yrkesvägledaren uppger vidare att vägledningsarbetet påbörjas tidigare för elever som har behov av detta. Hon betonar vikten av att ha kontakt med elevernas vårdnadshavare för att även vara ett stöd för dem.

² 10 kap. 2 § skollagen Lgr 11 avsnitt 2.6

2013-02-05

7 (13)

Dnr 400-2011:3033

Bergshamraskolan har valt att låta eleverna vara på prao (praktisk arbetslivsorientering) under två veckor i årskurs 8. Elever som behöver arbeta ikapp i något ämne kan dock välja att stanna på skolan istället för att ha prao. Studie- och yrkesvägledaren upplever inte att skolan har ett tydligt syfte med praon. Den biträdande rektorn anger dock att syftet är att eleverna ska få insyn i och erfarenheter från en arbetsplats.

Vid intervju med lärarna framkommer att de upplever att praon tar tid från undervisningen, men menar att det är något eleverna ska ha. Skolinspektionen vill i detta sammanhang lyfta fram att det inte finns något krav i författningarna på att eleverna ska ha prao. Dock finns det enligt läroplanen krav på att eleverna ska få erfarenheter som har betydelse för deras val av fortsatt utbildning och yrkesinriktning. Det framkommer också att lärarna upplever att undervisningen behöver prioriteras i första hand. Arbetsplatsbesök har därför hittills inte prioriterats enligt lärarna.

Vid elevintervjuerna framgår att det är eleverna själva som hittar arbetsplatser och att de upplever detta som utvecklande. Eleverna berättar också att de är nöjda med praon om de får en praoplat de trivs på, och som kanske till och med kan leda till ett sommarbete. Studie- och yrkesvägledaren hjälper till att ordna praoplat åt de elever som inte själv hittar någon plats.

Under praoperioden får eleverna en arbetsuppgift av lärarna i svenska som innebär de att skriva uppsats om bland annat praoplatsens arbetsmiljö. Skolinspektionen uppfattar dock inte att elevernas erfarenheter från praon kopplas till undervisningen i övriga ämnen. När det gäller skolans arbete med att utveckla elevernas förmåga att exempelvis kritiskt granska olika valmöjligheter och ta ställning till frågor som rör den egna framtiden, framkommer det i granskningen att lärarna och studie- och yrkesvägledaren inte samverkar kring dessa frågeställningar.

Skolan har, enligt läroplanen, ett ansvar för att motverka traditionella könsmönster och alla som arbetar i skolan ska bidra till att elevernas studie- och yrkesval inte begränsas av kön eller av social eller kulturell bakgrund. Lärarna uppger att de i undervisningen för diskussioner med eleverna om jämlikhet, jämställdhet och genus kopplat till arbete och yrke utifrån respektive ämnes centrala innehåll. De elever Skolinspektionen intervjuar menar att de inte är någon skillnad på de val flickor och pojkar gör till gymnasiet.

2013-02-05

8 (13)

Dnr 400-2011:3033

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att studie och yrkesvägledningen vid Bergshamraskolan utgår ifrån och anpassas efter elevernas behov. Eleverna får viss inblick i arbetslivet, skolan behöver dock följa upp och säkerställa att samtliga elever erbjuds erfarenheter som bidrar till att vidga elevernas perspektiv och har betydelse för deras val av fortsatt utbildning och yrkesinriktning. I detta sammanhang behöver skolan se över och tydliggöra syftet med praon.

2. Rektor ger riktlinjer och förutsättningar för vägledningen så att den blir hela skolans ansvar

Här undersöks att rektorn ser till att det finns riktlinjer för hur studie- och yrkesorienteringen ska organiseras. Att det finns system och rutiner för planering, uppföljning och utvärdering av målen för studie- och yrkesvägledningen, att det systematiska kvalitetsarbetet avseende studie- och yrkesvägledningen finns dokumenterat och att resultaten från uppföljningar och utvärderingar används till att förbättra kvaliteten på studie- och yrkesvägledningen. Vidare granskas att rektorn ger riktlinjer och förutsättningar för att studie- och yrkesvägledningen blir ett uppdrag för hela skolan och att rektorn ser till att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter inom studie- och yrkesvägledningen.³

Bergshamraskolan har vid tidpunkten för kvalitetsgranskningen, som tidigare framkommit i denna rapport, en tillförordnad rektor.

Vid intervju med rektorn och biträdande rektorn framkommer att studie- och yrkesvägledningen i huvudsak är koncentrerad till årskurserna 8 och 9 och handlar i första hand om vägledning och information inför elevernas val till gymnasieskolan. Biträdande rektorn säger att skolläningen ännu inte har tänkt kring det nya uppdraget om hur eleverna ska få tillgång till vägledning under hela sin utbildning i grundskolan.

För studie- och yrkesvägledningen i skolan finns en utbildad studie- och yrkesvägledare. Vid intervjuer med lärare och studie- och yrkesvägledaren framkommer dock att studie- och yrkesvägledarens kompetens inte används exempelvis i syfte att handleda och kompetensutveckla övrig personal i skolan samt

³ 2 kap. 9-10 §§ skollagen Lgr 11 avsnitt 2.8 4 kap. 4-6 §§ skollagen

2013-02-05

9 (13)

Dnr 400-2011:3033

att skolan saknar riktlinjer för hur studie- och yrkesvägledaren ska vara ett stöd för den övriga personalens studie- och yrkesvägledande insatser.

Som framkommer tidigare i denna rapport har studie- och yrkesvägledaren tagit fram en plan för sitt arbete. Planen omfattar bland annat en redogörelse för olika aktiviteter under året samt analys och uppföljning av gymnasievalet. Studie- och yrkesvägledaren uppger dock att resultaten av gymnasievalet inte efterfrågas vare sig på skol- eller förvaltningsnivå. Hon säger också att det inte finns någon i skolan som driver studie- och yrkesvägledningsfrågorna tillsammans med henne. Enligt rektorn är gymnasievalet studie- och yrkesvägledarens viktigaste uppgift. *"Hennes uppdrag är att ge eleverna så mkt information som möjligt. Hon ska vägleda eleverna, utifrån elevernas kapacitet"*, säger rektorn.

Enligt läroplanen ingår i rektorns ansvar förutom att utveckla utbildningen också att systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp utbildningen samt se till att detta arbete är dokumenterat. Det framgår av intervju med rektorn och biträdande rektorn att studie- och yrkesvägledningen inte planeras som en del av skolans verksamhet och följs heller inte upp och utvärderas inom ramen för skolans systematiska kvalitetsarbete.

Granskningen visar att lärarna i Bergshamraskolan inte får kompetensutveckling i studie- och yrkesvägledningsfrågor. Av Solna kommuns plan för studie- och yrkesvägledning framgår att barn och utbildningsnämnden har fattat beslut om att ge studie- och yrkesvägledaren i uppdrag att handleda lärarlag i kommunens grundskolor med elever i årskurserna 1-5. Vid tidpunkten för Skolinspektionens granskning har detta arbete dock inte kommit igång. När arbetet väl är sjösätts kommer således även lärarlagen i Bergshamraskolan att få kompetensutveckling i vägledningsfrågor. Skolinspektionen ser det som angeläget att rektorn säkerställer att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter inom studie- och yrkesvägledningen.

Som redovisats ovan får eleverna inte tillgång till studie- och yrkesvägledning under hela sin utbildning i grundskolan och det finns heller inga rutiner för hur studie- och yrkesvägledarens kompetens ska utgöra ett stöd för den övriga personalens studie- och yrkesvägledande insatser. För detta behöver rektorn se till att det finns förutsättningar för såväl lärarna som studie- och yrkesvägledaren att utveckla arbetet.

2013-02-05

10 (13)

Dnr 400-2011:3033

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att rektorn behöver ta ansvar för att studie- och yrkesvägledningen organiseras så att eleverna får tillgång till studie- och yrkesvägledning under hela sin utbildning i grundskolan. Rektorn behöver vidare ta ansvar för att vägledningsfrågorna integreras i utbildningen och bli ett uppdrag för hela skolan. Studie- och yrkesvägledningen behöver följas upp och utvärderas som en del av skolans systematiska kvalitetsarbete. I detta ingår planering, uppföljning och utvärdering av målen för studie- och yrkesvägledningen.

3. Huvudmannen tar ansvar för att skolornas studie- och yrkesvägledning fungerar på ett tillfredsställande sätt

Här undersöks att huvudmannen ger skolorna förutsättningar att ge eleverna den studie- och yrkesvägledning som de har rätt till. Vidare granskas att huvudmannen tar ansvar för att skolorna har tillgång till personal med sådan kompetens som krävs för att få arbeta med studie- och yrkesvägledning och att rektorer, lärare och studie- och yrkesvägledare får kompetensutveckling för att kunna utföra sina uppdrag. Här undersöks också att huvudmannen har system och rutiner för planering, uppföljning och utvärdering av verksamheten, att kvalitetsarbetet dokumenteras och att resultaten används för att förbättra kvaliteten på studie- och yrkesvägledningen.⁴

Enligt skollagen ansvarar huvudmannen för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen och andra lagar och förordningar.

I Solna kommun är studie- och yrkesvägledning organiserad så att varje skola är ansvarig för sin egen studie- och yrkesvägledning. Skolchefen i Solna kommun är tydlig med att det är varje rektors ansvar att organisera studie- och yrkesvägledningen samt forma arbetet för detta i skolan. Ansvarig chef för studie- och yrkesvägledaren på respektive skola är rektorn.

Barn och ungdomsnämnden har initierat ett utvecklingsuppdrag i kommunen. Målet är att minska avhoppet på gymnasieskolan. Uppdraget är i första hand inriktat mot grundskolans tidigare år och ska fokusera på insatser från tidiga år. Utvecklingsarbetet ska drivas i form av ett nätverk som en studie- och yrkesvägledare i kommunen har i uppdrag att driva. Vid tidpunkten för kvalitetsgranskningen är det studie- och yrkesvägledaren för Bergshamraskolan och

⁴ 2 kap. 8, 29-30 §§ skollagen 4 kap. 3-6 §§ skollagen 10 kap. 2 § skollagen Lgr 11 avsnitt 2.6

2013-02-05

11 (13)

Dnr 400-2011:3033

Bagartorpskolan som har i uppdrag att på 50 procent handleda lärarlagen i kommunens åtta grundskolor med elever i årskurserna 1-5. Detta uppdrag har dock vid tidpunkten för Skolinspektionens besök inte förankrats i hela organisationen, enligt skolchefen.

Ansvarig för studie- och yrkesvägledaren, avseende det nya utvecklingsuppdraget, är skolchefen i Solna kommun. Skolchefen, som är ny i kommunen sedan augusti, säger att arbetet är prioriterat i nämndens plan för studie- och yrkesvägledning men att han hittills inte hunnit ta tag i detta arbete.

Skolinspektionen ser det som positivt att det finns en plan på kommunnivå med ett formulerat mål för studie- och yrkesvägledningen. Dock behöver arbetet utvecklas så att det förankras i hela organisationen samt att det finns en plan för hur resultaten ska följas upp och utvärderas. Enligt Skolinspektionen är det mål som finns definierat övergripande och ger begränsad möjlighet att följa upp.

Skolchefen i Solna kommun menar att det är varje rektors ansvar att säkerställa att studie- och yrkesvägledarna på skolorna arbetar efter bestämmelserna i skollag och läroplan. Enligt honom behöver det systematiska kvalitetsarbetet över lag i hela kommunen utvecklas, detta arbete innefattar även studie- och yrkesvägledningen. Skolinspektionen betonar i detta sammanhang att huvudmannen har ansvar för det systematiska kvalitetsarbetet samt att arbetet dokumenteras och analyseras. Detta kräver att verksamheten ständigt prövas, resultaten följs upp och utvärderas och att nya metoder prövas och utvecklas. Som framkommer i denna rapport är det skillnader vad gäller i vilken grad de skolor som ingått i Skolinspektionens granskning ger eleverna den studie- och yrkesvägledningen eleverna enligt skollagen och läroplanen har rätt till.

Granskningen visar att Solna kommun fördelar resurser för studie- och yrkesvägledningen utan att ta hänsyn till skolornas behov och förutsättningar. En förutsättning för att kommunen ska ha möjlighet att fördela resurser utifrån skolornas olika behov och förutsättningar är att kommunen följer upp och utvärderar skolornas arbete, behov och förutsättningar med fokus på studie- och yrkesvägledningen.

Vad gäller kompetensutveckling är studie- och yrkesvägledarnas nätverk en viktig del, menar skolchefen. *"Det är en central process och ett lokalt ansvar. Centralt ser man över hur generella kompetensutvecklingsplaner ska se ut. Lokalt är det den enskilde rektorn som ansvarar för syvens utveckling på skolan"*, säger skolchefen. Vid intervju säger han att han hittills inte haft någon tanke på vad studie- och

2013-02-05

12 (13)

Dnr 400-2011:3033

yrkesvägledarna kan behöva för kompetensutveckling. *"Vi har ännu inte landat i någon diskussion kring vilket stöd eller utveckling som kan behövas"*, säger skolchefen.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att Bergshamraskolan har tillgång till personal med sådan kompetens som krävs för att arbeta med studie- och yrkesvägledning. Dock behöver huvudmannen ta ansvar för att det påbörjade utvecklingsarbetet förankras i hela organisationen.

Kommunen behöver vidare utarbeta system och rutiner för ett systematiskt kvalitetsarbete med planering, uppföljning och utveckling av studie- och yrkesvägledningen. Målen för verksamheten behöver tydligt ta sin utgångspunkt i de krav som ställs i läroplanen och skollagen. Det systematiska kvalitetsarbetet behöver dokumenteras och analyseras för att det ska vara möjligt att systematiskt följa upp och utvärdera verksamheten.

Syfte och frågeställningar

Syftet med granskningen är att bedöma om den granskade huvudmannen och skolan ger eleverna tillgång till den studie- och yrkesvägledning som de har rätt till enligt skollag och läroplan. Skolinspektionen bedömer kvaliteten på studie- och yrkesvägledningen och uppskattar verksamhetens ändamålsenlighet att förbereda eleverna för aktiva livsval.

Utvärderingar och forskning inom området visar att studie- och yrkesvägledningen ofta är lågt prioriterad i skolan och att det generellt finns brister i planering, uppföljning och utvärdering av vägledningen hos både skolor och huvudmän. Med utgångspunkt i detta granskar Skolinspektionen kvaliteten på studie- och yrkesvägledningen i relation till det ansvar som rektor och huvudman har för att studie- och yrkesvägledningen utformas så att den når de nationella målen.

Följande tre frågeställningar ligger till grund för att kunna svara på den övergripande frågeställningen *om eleverna på skolan får den studie- och yrkesvägledning som de har rätt till enligt skollag och läroplan*:

- *Ges alla elever tillgång till kontinuerlig vägledning av sådan kvalitet att eleverna kan göra medvetna och väl underbyggda val av fortsatt utbildning och yrkesinriktning?*

2013-02-05

13 (13)

Dnr 400-2011:3033

- *Ger rektorn riktlinjer och förutsättningar för vägledningen så att den blir hela skolans ansvar?*
- *Tar huvudmannen ansvar för att skolornas studie- och yrkesvägledning fungerar på ett tillfredsställande sätt?*

Metod och material

Inför granskningen på skolan har inspektörerna tagit del av dokument med relevans för skolans studie- och yrkesvägledning och även genomfört en enkätundersökning med elever i två årskurser.

Vid skolbesöket har inspektörerna genomfört intervjuer med rektor, studie- och yrkesvägledare lärare och elever. I granskningen ingår även en intervju med en representant för huvudmannen.

Besöket har avslutats med en återkoppling till rektor där inspektörerna redogör för Skolinspektionens preliminära bedömningar.

Dokumentstudier, enkäter och intervjuer utgör tillsammans det underlag utifrån vilket Skolinspektionen bedömer studie- och yrkesvägledningen på skolan.

Dokumentstudier

Dokumentstudierna ger en inblick i skolans organisation och arbete med studie- och yrkesvägledning och förbereder inspektörerna för skolbesöket genom att ge underlag för att ställa frågor.

Intervjuer

Vid skolbesöken genomförs intervjuer i grupp och enskilt. Intervju med **rektor** och representant för **huvudmannen** sker separat och utgör ett viktigt underlag för att förstå de strukturer och förutsättningar som finns för verksamheten.

Intervju med **studie- och yrkesvägledare** ger en ökad förståelse för den vägledning som ges på skolan och vilka förutsättningar vägledaren har att följa bestämmelser i skollag och läroplan. **Lärare** i flera ämnen och från flera årskurser på skolan intervjuas i grupp. Dessa intervjuer ger underlag för att ta reda på om studie- och yrkesvägledningen är ett ansvar som delas av alla på skolan.

Elever i årskurs 9 intervjuas i grupp. Elever ur lägre årskurser bidrar med sina erfarenheter genom enkätsvar. I intervjuerna med eleverna kommer inspektörerna åt mer kvalitativa aspekter av de frågor som granskningen ska besvara.

Elevenkäter

Elevenkäterna utgör ett komplement för att få svar på de centrala frågeställningarna och ett jämförelsematerial till det underlag som samlas in vid intervjuerna på skolan.